

‘लातूर वेध’ चा जन्म.

ठाण्याचा ‘वेध’ लातूर शहरात सुरु होणे हा योगायोग नव्हता कारण ती कांही काळापासून सुरु झालेली प्रक्रिया होती. लातूर वेध अगोदर कांही वर्षे औरंगाबाद येथे ‘वेध’ चे आयोजन होत होते यातील २००९ सालच्या वेध मध्ये सहभागी होता आले. हा पहिला अनुभव विलक्षण झपाटून टाकणारा होता. विषय-मांडणी-सादरीकरण सर्वांथाने इतका परिणामकारक कार्यक्रम त्यापूर्वी अनुभवला नव्हता; त्यानंतर डॉ. आनंद नाडकर्णी यांचे बँक ऑफ महाराष्ट्र या बँकेच्या महाराष्ट्रातील निवडक ठिकाणी कर्मचाऱ्यांसाठीच्या कार्यशाळा आयोजित करण्यात सहभागी होतो त्यातूनच मग डॉ. नाडकर्णी या अफाट व्यक्तिमत्वाशी संपर्क आणि जवळीक निर्माण झाली.

लातूर वेध संयोजकांपैकी आम्ही बहुतांश जण ट्रेड युनियन आणि त्या अनुषंगाने विविध सामाजिक-साहित्यिक चळवळींशी जोडलेले असल्यामुळे ‘सामाजिक मानसिक आरोग्य’ ही संकल्पना मनापासून आवडली आणि त्या अनुषंगाने २०१० साली डॉक्टरांचा ‘संवादमाला’ हा कार्यक्रम लातूरमध्ये आयोजित केला ज्याला लातूरकरांनी अभूतपूर्व प्रतिसाद दिला. पुढे मग याच आधारावर २०१२ पासून वेध ची सुरुवात झाली आणि आज तो लातूरसाठीचा ‘फ्लॅगशीप इव्हेंट’ बनला आहे.

लातूर शहरात ‘वेध’ ची सुरुवात झाली २०१२ साली म्हणजे ठाणे वेध (१९९२) नंतर तब्बल २० वर्षांनी. वेधच्या वाटचालीचा आढावा घेताना असे दिसते की सुरुवातीच्या सुमारे १० ते १५ वर्षे वेध ‘करीअर गायडन्स अँड पर्सपेक्टिव्ह’ या उद्दिष्टांभोवती आयोजित होत असे मात्र नंतर करीअर सोबतच जीवन मूल्ये या दुहेरी उद्दिष्टांभोवती विचारसूत्रांची मांडणी व्हायला लागली आणि या टप्प्यावरच लातूर वेध चा प्रारंभ झाला. ‘लोकल ते ग्लोबल’ हे पहिल्या लातूर वेध चे विचारसूत्र होते ज्याला लातूरकरांनी दिलेला प्रतिसाद खूप उत्साहवर्धक होता. मग पुढे ‘कर्तृत्वाचे मोजमाप’, ‘ध्यास उत्कर्षाचा’, ही विचारसूत्रही उपस्थितांपर्यंत पोहोचली. २०१५ सालच्या ‘अपयशाचे फायदे’ या विचारसूत्राने तर ‘वेध’ ची स्विकारहायता आणि अपरिहार्यता कायम झाली. ‘हमखास गुणवंत’ तयार करणाऱ्या लातूर पॅटर्न च्या मानसिकतेला बदलणारे हे विचारसूत्र ‘प्रचलीत सामाजिक धारणा’ बदलणारा यशस्वी प्रयोग ठरला. गेल्यावर्षी ‘देणे निसर्गाचे’ हे पर्यावरण संवर्धनावर आधारित विचारसूत्र हा आणखी ए ‘प्रयोग’ होता. ‘वेध’ परिषदेतून प्रेरणा घेऊन स्थायी स्वरूपातील कांही ठोस उपक्रम उभे करण्यासाठीचा.

गेली ५ वर्षे सातत्याने हा उपक्रम लातूर शहरात आयोजित करत असताना अनेक अनुभवांना सामोरे जावे लागले. ट्रेड युनियन आघाडीवर काम करीत असताना गेली ३० वर्षे कार्यक्रमांचे आयोजन (इव्हेंट मॅनेजमेंट) हे अंगवळणी पडलेले काम होते परंतु ‘वेध’चं आयोजन सर्वस्वी वेगळा पॅटर्न होता. नेहमीच्या व्यासपीठ संकेतांना, परंपरांना पूर्णतः फाटा देऊन विषयाचे सादरीकरण आणि सहभागी श्रोते हेच दोन घटक विचारात घेऊन अत्यंत तंत्रशुध्द व परिणामकारक संवादी सादरीकरण ही या उपक्रमातून मिळालेली छान शिकवण होती.

‘वेध’ मुळे या परिसरातील विद्यार्थी, पालक या घटकांचे विचार विश्व समजून घेता आले, त्यांच्या धारणांवर प्रभाव टाकता आला, एका अर्थाने अपेक्षित ऑडियन्स निर्माण करता आला याचा निश्चित आनंद आहे. दरवर्षीच्या वेध परिषदेनंतर उपस्थित पालक-शिक्षक व अन्य जणांपैकी अनेक जण आवर्जून भेटतात व या उपक्रमात सहभागी करून घेण्याची विनंती करतात ही देखील ‘वेध’ ची उपलब्धी आहे असेच म्हणावे लागेल.

आयोजक म्हणून आमची भूमिका अत्यंत स्पष्ट आहे की या उपक्रमाशी जितके अधिकजण जोडले जातील त्या प्रमाणात हा उपक्रम चळवळीत रुपांतरीत होऊ शकेल, त्यामुळे स्वतःची आयडेंटिटी विसरणारा प्रत्येकजण ‘आयोजक’ होऊ शकतो या पध्दतीने ‘लातूर वेध’ ची वाटचाल सुरु आहे. आजवरच्या आयोजनात आलेले अनुभव हे चांगलेच आहेत मात्र पर्यायी सभागृहाची उपलब्धता नसल्यामुळे दरवर्षी शेकडो विद्यार्थी पालकांना इच्छा असूनही सामावून घेता येत नाही ही एक खंत आहे ज्यावर सद्यातरी उपाय नाही.

आयोजकाच्या भूमिकेतून बाहेर पडून तटस्थपणे या उपक्रमाकडे पाहताना जाणवते की, ‘वेध’ हे एक अर्थाने ‘मास काऊन्सिलिंग’ आहे. विवेकानिष्ठ विचार पध्दती आंगिकारलेला सुदृढ समाज निर्माण करणारी ही प्रयोगशाळा आहे. त्यामुळे ‘व्यवसाय निवड’ या मुद्यांपेक्षा मानसशास्त्रीय दृष्ट्या उन्नत, प्रगत व्यक्तिमत्त्वं घडवणे, त्यासाठी साह्यभूत ठरणे हा हेतू ‘वेध’ ने फोकस करावा कारण सभोवताल आणि पर्यायाने समाज अत्यंत गतिशील पध्दतीने संक्रमित होत आहे. या संक्रमणावस्थेतील विद्यार्थी-पालकांशी कनेक्ट होण्यासाठी ‘वेध’ उपक्रमाची रचना आणि सादरीकरण याचा वेळोवेळी आढावा घेणे व त्यानुरूप आवश्यकतेनुसार बदल करणे नितांत गरजेचे आहे. याशिवाय महाराष्ट्रातील विविध ठिकाणच्या ‘वेध’ च्या आयोजन समित्या, या एकजिनसी समूह बनून ‘सामाजिक-मानसिक आरोग्य’ चळवळीचे त्या त्या ठिकाणचे प्लॅटफॉर्म बनण्यासाठी वेध उपक्रमा व्यतिरिक्त अन्य उपक्रमात देखील सहभागी होणे ही गरज आहे.

धनंजय कुलकर्णी

संयोजक

९४२२०७१९८४